

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
11 päivänä heinäkuuta 1985 *

Asiassa 42/84,

Remia BV, rajavastuuyhtiö, sääntömääräinen kotipaikka ja liiketilat Den Dolderissa (Alankomaat),

F. A. de Rooij, edellä mainitun yhtiön johtaja, kotipaikka Den Dolder (Alankomaat), ja

NV Verenigde Bedrijven Nutricia, osakeyhtiö, sääntömääräinen kotipaikka ja liiketilat Zoetermeerissa (Alankomaat),

edustajinaan asianajajat C. A. J. Crul, Amsterdam, sekä A. F. de Savornin Lohman ja I. G. F. Cath, Bryssel, prosessiosoite asianajotoimisto L. H. Dupong, 14a rue des Bains, Luxemburg,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään B. van der Esch, avustajanaan asianajaja T. R. Ottervanger, Bryssel, prosessiosoite c/o M. Beschel, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg, Luxemburg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

jota tukee

Sluyck BV, selvitystilassa, aiemmalta nimeltään Luycks Producten BV, kotipaikka Diemen, Alankomaat, liiketilat Edessä, Gelderland, Alankomaat, edustajinaan asianajajat G. Loos ja C. Hamburger, Amsterdam, Alankomaat, prosessiosoite asianajotoimisto J. Loesch, Luxemburg,

väliintulijana,

jossa vaaditaan ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamismenettelystä 12.12.1983 tehdyn komission päätöksen (EYVL L 376, s. 22) kumoamista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Due sekä tuomarit C. Kakouris, U. Everling, Y. Galmot ja R. Joliet,

julkisasiamies: C. O. Lenz,
kirjaaja: J. A. Pompe, apulaiskirjaaja,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.5.1985 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Remia BV -yhtiö, sen johtaja F. A. de Rooij ja NV Verenigde Bedrijven Nutricia -yhtiö (jäljempänä kantajat) ovat yhteisöjen tuomioistuimen kirjaimoon 16.2.1984 jättämällään kannekirjelmällä nostaneet ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan nojalla kanteen, jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 12.12.1983 tehty komission päätös (EYVL L 376, s. 22).

- 2 Osakeyhtiö NV Verenigde Bedrijven Nutricia (jäljempänä Nutricia), jonka kotipaikka on Alankomaissa, valmistaa erikoisruokavalioon ja lapsille tarkoitettuja elintarvikkeita. Vuonna 1974 se hankki kaksi yritystä, joista tuli sen tytäryhtiöitä: Remia BV (jäljempänä Remia), joka oli de Rooijin omistuksessa ja valmisti pääasiassa Remia-kastikkeita, margariinia ja leipomoiden tarvikkeita, sekä Luycks Producten BV (jäljempänä Luycks), joka valmisti Luycks-tavaramerkillä varustettuja kastikkeita sekä mausteita. Vuodesta 1974 vuoteen 1976 molemmissa tytäryhtiöissä säilyivät niiden omat myyntiyksiköt, ja ne jatkoivat aiempaa tuotantoaan.
- 3 Vuoden 1977 alussa Nutricia päätti tarkistaa tytäryhtiöidensä tuotteiden markkinointiedellytyksiä parantaakseen niiden kannattavuutta, ottaen erityisesti huomioon Luycksin kokemat rahoitusvaikeudet. Vuodesta 1977 vuoteen 1978 Luycksin ja Remian oikeudellinen asema ja tuotanto pysyivät samoina, mutta niiden myyntiyksiköiden toimintaa muutettiin osana rationalisointiohjelmaa.
- 4 Vuonna 1979 Nutricia ryhtyi organisoimaan uudestaan tuotantolaitoksia keskittämällä kastikkeiden valmistuksen Remialle, kun taas mixed pickles -tuotteiden ja mausteiden valmistus jäi Luyckseille. Uudelleenjärjestelyn tarkoituksena oli muun muassa helpottaa Remian ja Luycksin myymistä.
- 5 Nutricia myi Remian 31.8.1979 tehdyllä sopimuksella sen entiselle omistajalle de Rooijille, ja uudelleenjärjestelty yritys nimettiin New Remiaksi. Sopimusta kutsutaan "kastikesopimukseksi". Toisella 6.6.1980 tehdyllä sopimuksella Nutricia myi uudelleenjärjestellyn tytäryhtiönsä Luycksin Zuid-Hollandse Conservenfabriekille (jäljempänä Zuid) ja Luycks nimettiin Luycks-Zuidiksi ja myöhemmin Sluyckiksi. Zuid on amerikkalaisen Campbell-yhtymän tytäryhtiö. Tätä 6.6.1980 tehtyä sopimusta kutsutaan "mauste-sopimukseksi".
- 6 Näissä kahdessa myyntisopimuksessa oli kilpailukieltolausekkeita, joiden tarkoituksena oli suojella ostajia myyjän välittömältä kilpailulta samoilla markkinoilla.
- 7 Kastikesopimuksen lausekkeen 5 mukaan Nutricia sitoutui pidättäytymään kymmenen vuoden ajan kaikesta kastikkeiden suorasta tai epäsuorasta tuotannosta ja myynnistä Alankomaiden markkinoilla ja takasi Luycksin noudattavan sitoumusta. Väliaikaisesti Luyckzilla oli oikeus valmistaa ja myydä kastikkeita vientiin ja erittäin rajoitetussa määrin myös Alankomaiden markkinoille, mutta ainoastaan 1.7.1980 asti.

- 8 Nutrician ja Zuidin välisen maustesopimuksen lausekkeessa V-1-f kastikesopimuksen lausekkeessa 5 esitetty rajoitus ulotettiin Luycks-Zuidiin. Lisäksi lausekkeessa IX-1 Nutricia sitoutui pidättäytymään viiden vuoden ajan ”suorasti tai epäsuorasti kaikesta mausteiden ja maustamisvalmisteiden tuotannosta ja myynnistä Euroopan maissa”.
- 9 Campbell-yhtymä ilmoitti kantajille pitävänsä Luycksille asetettua kilpailukieltolauseketta perustamissopimuksen 85 artiklan vastaisena, ja tämän vuoksi kantajat ilmoittivat komissiolle kyseiset kaksi sopimusta kesäkuussa ja heinäkuussa 1981 ja pysyivät 85 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeuslupaa eivätkä siis puuttumattomuustodistusta.
- 10 Komissio hylkäsi kantajien poikkeuslupahakemuksen 12.12.1983 tekemällään päätöksellä, koska se katsoi, että edellä mainittujen kilpailukieltolausekkeiden kesto ja soveltamisala ylittävät sallitut rajat, että sopimukset rajoittivat kilpailua ja vaikuttivat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että niille ei voida myöntää 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeusta.
- 11 Tässä tilanteessa kantajat nostivat tämän kanteen, jossa vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan kyseinen päätös ja vahvistamaan, että ”sen 1 artiklassa tarkoitettu kilpailukieltolauseke ei ole ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen varsinkaan 1.10.1983 alkaen tai että komissio joka tapauksessa toimi virheellisesti jättäessään soveltamatta 85 artiklan 3 kohtaa”, ja lisäksi vahvistamaan, että päätös on väärin perustein osoitettu de Rooijille.

Kannevaatimusten ulottuvuus

- 12 Ottaen huomioon sekä kanteen kohteena olevan päätöksen että kantajien esittämien vaatimusten epätarkan ilmaisun yhteisöjen tuomioistuin pyysi viimeksi mainittuja tarkentamaan vaatimustensa tarkkaa ulottuvuutta ja komissiota tarkentamaan päätöksensä 2 artiklan merkitystä.
- 13 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetuista vastauksista ilmenee, kuten kantajat toisaalta myönsivätkin suullisessa käsittelyssä, että ne eivät riitautu komission päätöstä niiltä osin kuin siinä erityisesti tarkoitetaan maustesopimusta ja että päätöksen 2 artiklalla tarkoitetaan seuraavaa: 31.8.1979 tehdyn kastikesopimuksen lausekkeen 5 kilpailukieltolausekkeella sekä 6.6.1980 tehdyn maus-

tesopimuksen lausekkeen V-1-f kilpailukieltolausekkeella rikotaan 1.10.1983 alkaen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan määräyksiä.

14 Tämän vuoksi on katsottava, että kantaja vaatii tuomioistuinta kumoamaan seuraavat kohdat:

- kanteen kohteena olevan päätöksen kilpailukieltolauseketta kastikesopimuksessa koskeva 1 artikla kokonaisuudessaan, niiltä osin kuin se koskee ajanjaksoa 1.10.1983 alkaen;
- kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artikla ainoastaan niiltä osin kuin se koskee kastikesopimuksen kilpailukieltolausekkeen laajentamista koskemaan Zuidia ja ainoastaan niiltä osin kuin se koskee ajanjaksoa 1.10.1983 alkaen;
- kanteen kohteena olevan päätöksen 3 artikla niiltä osin kuin siinä evätään 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu poikkeus kastikesopimuksen kilpailukieltolausekkeen osalta ja niiltä osin kuin siinä evätään tämä poikkeus kilpailukieltolausekkeen laajentamiselle koskemaan Zuidia;
- kanteen kohteena olevan päätöksen 4 artikla samoin rajoituksin kuin edellä on esitetty;
- päätöksen 5 artikla ainoastaan niiltä osin kuin siinä mainitaan de Rooij henkilönä, jolle päätös on osoitettu.

Kantajien esittämien kanneperusteiden luonne ja komission niiden osalta esittämät väitteet

15 Komissio väittää, että kantajat eivät ole esittäneet yhtään perustetta, joka koskisi sitä, että komissio olisi soveltanut virheellisesti perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, ja komission mukaan kantajat ovat väärässä esittäessään päätöksen olevan riittämättömästi perusteltu. Komissio päättelee, että tällaisen epätarkan oikeudellisen luonnehdinnan vuoksi kantajien perusteluja ei pidä hyväksyä eikä edes tutkia.

16 On muistettava, että jotta yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia asiaa, perusteet on esitettävä riittävän täsmällisesti kannekirjelmässä, jotta voidaan tutkia, kuuluvatko ne perustamissopimuksen 173 artiklassa mainittuihin kanneperus-

teisiin. Tässä tapauksessa kanteesta ilmenee riittävän selvästi, että kantajien tarkoituksena on vedota siihen, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen ja 85 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeuksen epäämisen osalta komissio on perustellut päätöksensä riittämättömästi, päätös perustuu aineellisesti epätarkkoihin seikkoihin ja että komissio on arvioinut väärin tosiseikat tässä asiassa. Tämän vuoksi komission esittämä väite on hylättävä.

ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltaminen

- 17 Aluksi on todettava, että komissio on perustellusti arvioinut eivätkä kantajat ole tätä kiistäneet, että se, että kilpailukieltolausekkeet on sisällytetty yritys-kauppaa koskevaan sopimukseen, ei sellaisenaan ole riittävä seikka, jonka vuoksi perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa ei voitaisi soveltaa näihin lausekkeisiin.
- 18 Sen arvioimiseksi, sovelletaanko 85 artiklan 1 kohtaan sisältyvää kieltoa tällaisiin lausekkeisiin, on tutkittava, millaista kilpailu olisi ilman näiden lausekkeiden olemassaoloa.
- 19 Sellaisessa tapauksessa, jossa kilpailukieltolauseke puuttuisi ja jossa myyjä ja ostaja olisivat yrityskaupan jälkeen kilpailutilanteessa, ei yrityskauppaa koskevaa sopimusta voitaisi toteuttaa. Itse asiassa myyjällä, joka tuntee erityisen hyvin siirrettävän yrityksen, olisi mahdollisuus houkutella aikaisempi asiakaskunta itselleen luovutuksen jälkeen ja tehdä näin kyseisestä yrityksestä elinkelvoton. Tällaisessa tilanteessa yrityskauppaa koskevien sopimusten kilpailukieltolausekkeilla turvataan periaatteessa se, että luovutus on mahdollinen ja todellinen. Tämän vuoksi ne itse asiassa lisäävät kilpailua, koska ne kasvattavat relevanteilla markkinoilla olevien yritysten määrää.
- 20 Jotta tällaisilla lausekkeilla olisi tämä myönteinen vaikutus kilpailuun, lausekkeiden on kuitenkin oltava tarpeen yrityksen luovutuksen kannalta, ja ne saavat olla kestoltaan ja soveltamisalaltaan ainoastaan sellaisia, että niillä pyritään vain tähän tavoitteeseen. Komissio oli siis oikeassa arvioidessaan, että kun nämä edellytykset täyttyvät, 85 artiklan 1 kohdan kiello ei koske tällaisia lausekkeita.

- 21 Riitauttamatta periaatteessa tätä näkemystä kantajat kuitenkin asettavat kyseenalaiseksi tavan, jolla sitä on sovellettu tässä tapauksessa, ja ne väittävät, että kastikesopimuksen kilpailukieltolauseke ei vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja että, ottaen huomioon kyseisen kaupan erityiset olosuhteet, komissio ei ole riittävästi perustellut päätöstään ja on arvioinut väärin tosiseikkoja rajatessaan siirtoon liittyvän kilpailukieltolausekkeen hyväksyttävän keston neljään vuoteen.
- 22 Ensinnäkin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttamisen osalta on syytä muistaa vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetun, että jotta yritysten välinen sopimus olisi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, objektiivisten oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella on oltava riittävän todennäköistä, että se voi tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin suoraan tai välillisesti tavalla, joka voi haitata valtioiden välisten yhteismarkkinoiden tavoitteiden toteutumista. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 8/72, *Cementhandelaren*, 17.10.1972 antamassaan tuomiossa (Kok. 1972, s. 977) todennut, että tällaisilla kilpailua rajoittavilla menettelytavoilla, jotka kattavat koko jäsenvaltion alueen, on jo luonteensa puolesta sellainen vaikutus, että ne lujittavat markkinoiden jakautumista toisistaan erillisiin kansallisiin markkinoihin ja haittaavat näin perustamissopimuksessa tavoiteltua taloudellista vuorovaikutusta.
- 23 Tässä tapauksessa on huomioitava, että riidanalainen kilpailukieltolauseke koskee Alankomaiden aluetta kokonaisuudessaan. Lisäksi kastikesopimuksen lausekkeessa 5, jossa *Nutriciaa*, *Luycksia* ja myöhemmin *Zuidia* kielletään valmistamasta ja myymästä kastikkeita suoraan tai epäsuorasti Alankomaiden markkinoilla, kieltö ei koske ainoastaan kastikkeiden valmistamista Alankomaissa vaan siinä kielletään myös aiemmin muista jäsenvaltioista tuotujen kastikkeiden myynti. Ei myöskään ole kiistetty sitä, että *Remialla* on merkittävin yksittäinen osuus kyseisten kastikkeiden markkinoista Alankomaissa.
- 24 Tästä johtuen on todettava, että komissio arvioi oikein tosiseikat tässä tapauksessa todetessaan, että kyseinen lauseke oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.
- 25 Toiseksi, mitä tulee kilpailukieltolausekkeen keston rajaamiseen neljään vuoteen, kantajat väittävät, että kanteen kohteena olevaa päätöstä ei ole riittävästi perusteltu ja että se perustuu tiettyihin aineellisesti epätarkkoihin

seikkoihin ja tosiseikkojen väärään arviointiin tapauksessa kokonaisuudessaan.

- 26 Kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluiden osalta on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, ja kuten yhteisöjen tuomioistuin on korostanut viimeksi kilpailun alalla 17.1.1984 antamassaan tuomiossa (yhdistetyt asiat 43 ja 63/82, VBVB ym. v. komissio, Kok. 1984, s. 19), vaikka komission on perustamissopimuksen 190 artiklan perusteella mainittava ne tosiseikat, jotka ovat merkityksellisiä päätöksen perustelemiseksi, sekä päätökseen johtaneet oikeudelliset näkökohdat, tässä määräyksessä ei aseteta komissiolle velvollisuutta käsitellä päätöksessään kaikkia niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joita on käsitelty hallinnollisessa menettelyssä. Päätös, joka vaikuttaa epäedullisesti henkilön oikeusasemaan, on perusteltava niin, että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia päätöksen laillisuuden ja että henkilölle, jota päätös koskee, ilmenee siitä tarvittavat tiedot sen arvioimiseksi, onko päätös asianmukainen.
- 27 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä ilmenee, että komissio tutki asianosaisten taloudellista ja kaupallista asemaa kyseisen päätöksen 4, 5 ja 32 kohdassa, että Luycksin tavaramerkin tunnustamiseen liittyvään väitteeseen vastataan riittävästi 8 ja 12 kohdassa ja että erityisesti päätöksen 11 ja 31 kohdassa vastataan riittävästi Luycksin myyntiyksikön siirtoa koskevaan väitteeseen. Perustelut ovat näin tarjonneet kantajille kaikki tarpeelliset tiedot sen päättelemiseksi, onko kyseinen päätös asianmukainen, ja ne pystyivät sen pohjalta esittämään riittävän yksityiskohtaisesti näkemyksensä yhteisöjen tuomioistuimelle tämän osalta ja yhteisöjen tuomioistuin pystyy tutkimaan mainitun päätöksen laillisuuden. Tässä tapauksessa väite, jonka mukaan kiistan kohteena oleva päätös ei olisi riittävästi perusteltu 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen osalta, on hylättävä.
- 28 Sen perusteen osalta, että kiistan kohteena oleva päätös perustuisi tiettyihin epätarkkoihin aineellisiin seikkoihin ja tosiseikkojen virheelliseen arviointiin tapauksessa kokonaisuudessaan, kantajat väittävät erityisesti, että komissio ei riittävästi huomioinut kolmea kyseisen yrityskaupan erityispiirrettä: Remian tappiollinen taloudellinen tilanne sen ostohetkellä sekä Remian ja toisaalta Nutrician ja Zuid-Campbellin voimasuhteet; se, että Luycks-tavaramerkkiä ei luovutettu lopullisesti ostohetkellä vaan ainoastaan kahden vuoden ajaksi, jona aikana Luycks jatkoi toimintaa samalla alalla ja käytti samaa tavaramerkkiä muissa tuotteissa; ja lopuksi se, että Luycksin myyntiyksikkö, joka tunsu erittäin hyvin kastikemarkkinat, ei siirtynyt Remialle siirroksessa, vaan jäi Luycksiin ja integroitui Campbelliin, josta näin tuli Remian mahdollisesti

vaarallinen kilpailija. Kantajien mielestä tämän vuoksi kilpailukieltolauseke kymmenen vuoden ajalle ei tässä tapauksessa ollut liian pitkä, sillä se kattoi kahden vuoden ajan, joka oli varattu siirtymäkaudelle ja uuden tavaramerkin tunnetuksi tekemiselle, ja sen jälkeen kahdeksan vuotta asiakkaiden luottamuksen saamiseksi ja sen välttämiseksi, että myyjä tulisi uudestaan markkinoille.

- 29 Komissio ja väliintulijana oleva Sluyck BV sitä vastoin arvioivat, että neljän vuoden ajanjakso, joka jakautuisi kahteen vuoteen uuden tavaramerkin markkinoille tuomiseksi ja kahteen vuoteen asiakkaiden luottamuksen saamiseksi olisi joka tapauksessa ollut riittävä. Lisäksi osapuolet olivat aluksi sopineet näin.
- 30 Komissio esittää, että huomioituaan päätöksessään esitetyt yksityiskohtaiset kriteerit kokonaisuudessaan ja arvioituaan huolellisesti kaikki erityiset olosuhteet tässä tapauksessa se päätteli, että kymmenen vuoden ajanjakson kattava kilpailukiello, josta osapuolet lopulta sopivat, oli selvästi liian pitkä ja että ainoastaan neljän vuoden kesto olisi ollut asianmukaisesti perusteltua.
- 31 Se korostaa lisäksi, ettei siirron osapuolten taloudellisella tilanteella ole erityistä oikeudellista merkitystä, koska perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa esitetyn kiellon soveltamista kilpailua rajoittavaan sopimukseen ei voida välttää pelkästään sillä perusteella, että sopimus takaa yrityksen elinkelpoisuuden. Komission mukaan tällaisen olosuhteen tulisi vaikuttaa ainoastaan ostohintaa laskemalla eikä kilpailukieltolauseketta jatkamalla.
- 32 Komissio lisää vielä, että ottaen huomioon sen seikan, että Remialle tarvitsi ainoastaan tarjota mahdollisuus lujittaa entisiä kaupallisia suhteitaan asiakkaisiin markkinoilla, joilla Luycks ja Campbell eivät neljään vuoteen voineet myydä Luycks-kastikkeita, neljään vuoteen rajattu kilpailukieltolauseke oli varmasti riittävä mahdollistamaan Remialle tosiasiallisen sijoittautumisen markkinoille, mikäli tämä olisi ryhtynyt kilpailemaan aktiivisesti, mitä se tässä tapauksessa ei tehnyt.
- 33 Lopuksi komissio väittää, että myyntiyksikkö, joka siirron yhteydessä siirtyi Remialle, tunsu erittäin hyvin kastikkeiden markkinoinnin ja sillä oli neljä vuotta aikaa tuoda markkinoille Remian oma merkki, ilman että Nutricia tai Luycks olisivat vaikeuttaneet tätä. Koska kyseessä on ala, joka ei edellytä korkeaa teknologiaa ja jossa ei ole pitkäaikaisia toimitussopimuksia, ajanjakso oli varmasti riittävä. Lisäksi, vaikka myyntihenkilöstöön, joka ei siirtynyt, liitettiin tiettyä goodwillia, sen olisi pitänyt komission mukaan vaikuttaa

kaupan yhteydessä sovittuun myyntihintaan, eikä sen olisi pitänyt aiheuttaa kilpailukieltolausekkeen keston jatkamista.

34 Vaikka yleisesti ottaen yhteisöjen tuomioistuimien on toimivaltainen tutkimaan kaikilta osin, täyttyvätkö 85 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset, yrityskauppaa koskevaan sopimukseen sisältyvän kilpailukieltolausekkeen hyväksyttävää kestoa määriteltäessä komission on arvioitava monitahoisia taloudellisia seikkoja. Yhteisöjen tuomioistuimen on siten rajattava tällaisen arvioinnin valvonta koskemaan ainoastaan sitä, onko menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta noudatettu, pitävätkö tosiseikat paikkansa, sekä onko asiassa tehty ilmeistä arviointivirhettä tai käytetty väärin harkintavaltaa.

35 Tässä tapauksessa kantajat ovat vedonneet ainoastaan siihen, että kilpailukieltolausekkeen keston rajaaminen neljään vuoteen perustuu tiettyjen tosiseikkojen aineelliseen epätarkkuuteen ja pääasiassa komission tapauksen erityisten olosuhteiden väärään arviointiin.

36 Asiaan liittyvistä asiakirjoista tai yhteisöjen tuomioistuimessa pidetyssä suullisessa käsittelyssä ei ole ilmennyt, että komissio olisi perustanut päätöksensä aineellisesti epätarkkoihin tosiseikkoihin tai selvästi arvioinut väärin asiaan liittyviä tosiseikkoja vahvistaessaan neljäksi vuodeksi ajanjakson, jonka jälkeen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kielto koskee kastikesopimuksen kilpailukieltolauseketta.

Perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltaminen

37 Kantajat väittävät pääasiallisesti, että komissio on aiheettomasti evännyt perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla haetun poikkeusluvan. Niiden mukaan komissio ei itse asiassa perustellut riittävästi päätöstään eikä huomionnut tarpeeksi Remian siirtoon liittyviä erityisiä tekijöitä ja tarvetta liittää siirtoon kilpailukieltolauseke.

38 Ennen asianosaisten väitteiden tutkimista tämän osalta on muistettava, että 85 artiklan 1 kohdan vastaisen sopimuksen osalta voidaan myöntää kyseisen artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus vain, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät:

- sopimus tehostaa osaltaan tuotannon tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä;

- sopimus jättää kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä kuluttajille;
- sopimus ei aseta asianomaisille yrityksille rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi;
- sopimus ei anna näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

39 Kantajat väittivät sekä sopimuksia koskevassa ilmoituksessa että hallinnollisen menettelyn aikana, että yrityskauppa osaltaan tehosti tuotantoa ja edisti teknistä kehitystä kastikkeiden alalla. Ne lisäsivät, että yritys oli sen seurauksena vahvempi, että Remian taitotieto kastikkeiden alalla säilyi ja että työpaikkojen säilymistä siirrossa oli pidettävä taloudellisen kehityksen edistämisenä. Tästä seuraa niiden mukaan välitöntä etua kuluttajille, erityisesti näille tutulla tavaramerkillä varustettujen tuotteiden jatkuvana toimituksena markkinoille. Lopuksi, mitä tulee edellytykseen, että sopimus ei saa poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita, kantajat väittivät hallinnollisen menettelyn yhteydessä, että Nutrician uudelleenjärjestelyn aikaan kastikemarkkinoille oli ominaista suuren kilpailijamäärän olemassaolo. Tämän vuoksi ne esittivät, että kaksi kilpailukieltolauseketta eivät millään tavoin poistaneet kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita, vaan olivat välttämättömiä yrityksen siirtoa koskevan sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

40 Ensinnäkin sen perusteen osalta, jonka mukaan kanteen kohteena olevassa päätöksessä ei ole riittävästi perusteltu 85 artiklan 3 kohdan nojalla haetun poikkeusluvan epäämistä, on korostettava sitä, että vaikka perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeusluvan epäämistä koskevat perustelut, jotka sisältyvät päätöksen 41 kohtaan, voivat ensi näkemältä vaikuttaa suppealta, ne on kuitenkin tulkittava koko päätöksen muodostavan kokonaisuuden valossa; päätöksen useissa muissa kohdissa vastataan suoraan kantajan esittämiin väitteisiin 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen hakemisen tueksi.

41 Esimerkiksi päätöksen 7 ja 31 kohdasta ilmenee, että kysymyksessä olevia tuotteita, toisin sanoen kastikkeita, on helppo valmistaa yleisesti tunnetulla teknologialla eikä siihen liity korkeaa teknologiaa. Perustelu on riittävä vastaus väitteeseen, jonka mukaan Remian siirto edisti teknistä kehitystä.

- 42 Sen väitteen osalta, että vasta kymmenen vuoden ajan sovellettava kilpailukieltolauseke takaisi yrityksen elinkelpoisuuden ja työpaikkojen säilymisen, on tosin huomattava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on 25.10.1977 antamassaan tuomiossa todennut (asia 26/76, Metro, Kok. 1977, s. 1875), että työpaikkojen säilyttäminen kuuluu 85 artiklan 3 kohdan yhteydessä tarkoitettuihin tavoitteisiin, koska se parantaa yleisiä tuotannon edellytyksiä erityisesti epäsuotuisan taloudellisen suhdanteen yhteydessä. Komissio on kuitenkin esittänyt riittävät perustelut tämän väitteen osalta kanteen kohteena olevassa päätöksessään, erityisesti 31 kohdassa, jossa se selittää erityiset syyt, joiden vuoksi se katsoo neljän vuoden ajanjakson riittäväksi, jotta Remia voisi lujittaa asemaansa markkinoilla Luycksin kilpailuun nähden. Lisäksi ja joka tapauksessa komissio esittää 27 kohdassa, että jos yritys, siitä huolimatta että sille on kilpailukieltolausekkeella annettu suojaa, paljastuu elinkelvottomaksi, ei tämä oikeuta kilpailukieltolausekkeen soveltamisajan pidentämiseen.
- 43 Lopuksi kiistan kohteena olevan päätöksen 6 kohdassa kuvataan riittävän tarkasti ja lisäksi kantajan hallinnollisessa menettelyssä käyttämin termein Euroopan talousyhteisön kastikemarkkinoiden rakenne siirron ajankohtana.
- 44 Näissä olosuhteissa ja ottaen huomioon perusteluvuoroituksen ulottuvuuden sellaisena kuin se on kuvattu edellä, on selvää, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä vastataan riittävästi kantajien esittämiin väitteisiin, joilla ne tukevat hakemustaan 85 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeuslupan myöntämiseksi, ja yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia täysimääräisesti päätöksen laillisuuden.
- 45 Sen väitteen osalta, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä on arvioitu väärin tapaukseen liittyviä seikkoja niiltä osin kuin siinä hylätään 85 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeusta koskeva hakemus, on huomattava kuten yhteisöjen tuomioistuin on yhdistetyissä asioissa 43 ja 63/82, VBVB ym. v. komissio, 17.1.1984 antamassaan em. tuomiossa todennut, että jos yritys hakee 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeuslupaa, sen asiana on esittää tarpeellinen selvitys siitä, että poikkeuslupa on taloudellisesti perusteltu.
- 46 Vastauksena kantajien edellä esitettyihin väitteisiin komissio kiistää taitotiedon lisääntymisen tai tuotannon ja tuotteiden jakelun parantumisen kastikkeiden osalta. Se esittää lisäksi, että elinkelvottoman yrityksen elossa pitäminen perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa kielletyllä sopimuksella vapaan kilpailun tilanteessa ei kuulu 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua poikkeuslupan myöntämisedellytyksiin. Lopuksi se muistuttaa, että kilpailukieltolausekkeiden soveltamisen jatkamisesta hyväksytyn neljän vuoden ajanjakson

jälkeen seuraa kyseisille yrityksille kilpailun rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä siirtoa koskevan sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

- 47 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ja asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa ilmenee, että kantajat eivät ole pystyneet osoittamaan, että kilpailukieltolausekkeen soveltamisen jatkaminen neljän vuoden ajanjakson jälkeen osaltaan tehostaisi tuotantoa tai kyseisten tuotteiden jakelua taikka edistäisi teknistä tai taloudellista kehitystä, eivätkä ne ole myöskään esittäneet selvitystä sen osoittamiseksi, että kilpailukieltolausekkeen soveltamisen jatkamisesta ei olisi seurannut yrityksille, joita asia koskee, kilpailun rajoituksia, jotka eivät olleet välttämättömiä siirtoa koskevan sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.
- 48 Näin ollen ja ottaen huomioon komission käytettävissä olevan harkintavallan tällä alalla, ei ole osoitettu, että kiistan kohteena oleva päätös perustuisi epätarkkaan perusteluun tai väärään arviointiin.

Kanteen vaatimukset kanteen kohteena olevan päätöksen 5 artiklan kumoamisesta, niiltä osin kuin siinä mainitaan de Rooij henkilöksi, jolle päätös on osoitettu

- 49 Kantajat esittivät, että perustamissopimuksen 85 artiklan tai asetuksen N:o 17/62 soveltamiseksi relevantti yritys on Remia, ei itse de Rooij yksityishenkilönä tai Alankomaiden lain muodollisen vaatimuksen mukaisesti sopimuksen allekirjoittajana.
- 50 Väitettä ei voida hyväksyä. Kuten komissio on aiheellisesti korostanut, de Rooij on sopimuspuolena kastikesopimuksessa, jonka lausekkeissa 5 ja 7 tälle myönnetään oikeuksia erillään Remian oikeuksista. Lisäksi komissiolle 1.7.1981 osoitetussa tiedonannossa perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeuksen saamiseksi kantajat itse mainitsevat de Rooijin sopimuspuolena, kuten Nutrician. Tästä voidaan todeta, että de Rooijilla oli itsenäinen asema niin siirtoa koskevan sopimuksen tekemisessä kuin kilpailukieltolausekkeen allekirjoittamisessa, ja tämän vuoksi oli oikeutettua pitää häntä kiistan kohteena olevan päätöksen vastaanottajana. Edellä esitetyt vaatimukset on siis hylättävä.
- 51 Edellä esitetystä seuraa, että kanne on hylättävä kaikkien vaatimusten osalta.

Oikeudenkäyntikulut

- 52 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien vastaajaa tukeneen väliintulijan kulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien väliintulijan kulut.**

Due

Kakouris

Everling

Galmot

Joliet

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 1985.

P. Heim
kirjaaja

O. Due
viidennen jaoston puheenjohtaja